

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse energiatõhusust ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ”

KOM(2011) 370 lõplik – 2011/0172 (COD)

(2012/C 24/30)

Raportöör: **André MORDANT**

Kaasraportöör: **Thierry LIBAERT**

15. juulil 2011 ja 1. augustil 2011 otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 194 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse energiatõhusust ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ”

KOM(2011) 370 (lõplik).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor sioon võttis arvamuse vastu 7. oktoobril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 475. istungjärgul 26.–27. oktoobril 2011 (26. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 165, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6.

1. Soovitused ja järeldused

1.1 Komitee soovib nõukogule ja Euroopa Parlamendile, et komisjon hindaks võimalikult kiiresti ja igal juhul enne 2014. aastat, kas EL tõenäoliselt saavutab oma 20 % energiasäästu eesmärgi ning suunata jõupingutused tegelike tulemuste saavutamisele.

1.2 Komitee palub komisjonil tutvustada ja edendada liikmesriikide häid tavasid, eelkõige hoonestuse energiatõhususe parandamise valdkonnas.

1.3 Komitee soovib komisjonil leida võimalusi täiendavate ELi rahastamisvahendite eraldamiseks meetmetele, mis peaksid aitama saavutada direktiivi eesmärgi, ning toetada nende meetmete rakendamist.

1.4 Komitee palub komisjonil uurida kiiresti küsimust, miks olemasolevaid ressursse nii vähe kasutatakse, ning vajadusel vaadata läbi rahastamiseskirjad. Komisjon peaks ühtlasi ka uurima, kuidas saaks suurendada hiljuti loodud energiatõhususe fondi rolli nii rahastamisallikate kui ka abikõlblikkuskriteeriumide osas, mis peaksid aitama kaasa keskkonnamaalaste, sotsiaalsete ja majanduslike eesmärkide saavutamisele.

1.5 Samuti palub komitee komisjonil uurida võimalust laiendada oma ettepanekut, mis käsitleb Euroopa 2020. aasta strateegia võlakirjade kasutamist projektide rahastamiseks, ka sellistele projektidele, mis aitavad saavutada kõnealuse direktiivi eesmärgi.

1.6 Komitee palub komisjonil hinnata kiiresti tööstuses esineda võivat kasutamata potentsiaali seoses energiatõhususega, et määratleda asjakohased meetmed, mis tuleks vastu võtta.

1.7 Komitee soovib komisjonil uurida, mil määral ja millistel tingimustel oleks võimalik CO₂ heitkoguste ja teiste (BREF-dokumentides määratletud) heitgaaside heidete võrdlus-uuringuid kasutada nagu tööstusheiteid käsitleva direktiivi puhul ja neid koostada sellise juhtimissüsteemi raames, kuhu oleksid kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas tööandjad, ametiühingud ja valitsusvälised organisatsioonid.

1.8 Komitee soovib muuta arukate arvestite kasutuselevõtu tingimused rangemaks, et pidada kinni energia universaalsuse ja kasutajale kättesaadavuse ning isikuandmete kaitse põhimõtetest.

1.9 Komitee soovib, et kõnealuse direktiivi ettepanekus sätestataks, et liikmesriigid leevendavad meetmete kulude tagajärgede avaldumist lõpptarbijate arvetel, eelkõige seoses arukate arvestitega tekkivate võimalike kulude korral, ning tagavad, et kõik need meetmed oleksid madala sissetulekuga kodumajapidamistele vastavalt liikmesriikide määratletud korrale tasuta.

1.10 Komitee palub komisjonil aidata kaasa sellele, et Euroopa ettevõtlus- ja töönõukogude pädevusi laiendataks energiatõhususele, et võimaldada direktiivi eesmärkide saavutamist.

1.11 Komitee palub komisjonil määratleda täpsemalt mõiste „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted” nii suuruse kui tegevusala poolest, vältides liiga üldist definitsiooni, mille tagajärjel ei oleks suur osa ettevõtetest kohustatud läbi viima energiaauditeid ega osalema direktiivi eesmärkide poole püüdlemises.

1.12 Komitee palub komisjonil tagada, et transpordisektor oleks paremini integreeritud ja et kõnealuse direktiivi raames kavandataks meetmeid, mis aitaksid kaasa seatud eesmärkide saavutamisele.

1.13 Komitee palub komisjonil nõuda liikmesriikidel kaaluda enamate ja vajaduse korral siduvate meetmete võtmist kogu oma hoonestuse suhtes ning nõuab vastavasisulise arvulise eesmärgi kehtestamist, millega kaasneksid rahastamisvahendid, asjakohased stiimulid ja kõrvalmeetmed.

1.14 Komitee palub komisjonil anda panus ELi tasandi koordineerimisse, mida vajatakse kooli- ja ülikooli õppekavade, koolitus- ning teadus- ja arendusprogrammide parandamiseks, et need oleksid vastavuses direktiivi väljakutsete ja eesmärkidega ning soodustaksid sellealast partnerlust.

1.15 Komitee rõhutab, et piirkondlikel ja kohalikel ametiasutustel võib olla tähtis roll seoses energiaaudititega, et aidata eraisikutel oma eluaseme energiatõhusust parandada ja neid selleks julgustada.

1.16 Komitee arvates on tarbijatel otsustav osa energiatarbimise vähendamisel. Euroopa Komisjonil tuleb tagada riiklike tegevuskavade olemasolu tarbijate kohustamiseks ja mobiliseerimiseks kõnealuses valdkonnas, et saavutada võimalikult häid tulemusi nii igale tarbijale kui ka kogu ühiskonnale. Energiatõhusust soodustavate poliitikameetmetega peavad kaasnema asjakohased (rahalised) stiimulid, mis oleksid tarbijatele atraktiivsed ja teeksid kõnealused meetmed neile vastuvõetavaks. Ebasoodsas olukorras olevate tarbijarühmade vajadustega arvestamine peab olema kõigi energiatõhususe alaste meetmete lahutamatu osa.

2. Sissejuhatus

Arvamuses käsitletakse energiatõhususe direktiivi ettepanekut (KOM(2011) 370 lõplik), tuginedes kehtivatele direktiividele koostootmise ja energiateenuste kohta, mis soovitakse hõlmata üheainsa üldise õigusaktiga energiatõhususe kohta energiaga varustamisel ja energia lõpptarbimisel.

3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv energiatõhususe kohta, millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ – põhisisu

3.1 EL on seadnud eesmärgi saavutada primaarenergia 20 % sääst aastaks 2020 ning see on üks viiest põhieesmärgist Euroopa 2020. aasta aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegias.

3.2 Komisjoni viimaste hinnangute järgi, milles on arvesse võetud liikmesriikide poolt seoses Euroopa 2020. aasta strateegiaga seatud riiklike 2020. aasta energiatõhususe eesmärged, suudab EL 2020. aastaks saavutada 20 % eesmärgist üksnes poole. Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Parlament on kutsunud komisjoni üles vastu võtma uue ambitsioonika energiatõhususe strateegia, et otsustavalt tegutsedes kasutada ära olemasolevad suured säästuvõimalused.

3.3 Energiatõhususe teemale uue hoo andmiseks esitas komisjon 8. märtsil 2011 uue energiatõhususe kava, milles on sätestatud meetmed energiatarnetes ja -kasutuses suurema säästu saavutamiseks.

4. Üldmärkused direktiivi ettepaneku kohta

4.1 Käesolev aramus tugineb komitee 14. juuli 2011 arvamusele CESE 1180/2011 teemal Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Energiatõhususe kava 2011” ning täiendab seda. Komitee tuletab eriti meelde kõnealuses arvamuses väljendatud seisukohti soojuse ja elektri tootmise, koostootmise (punkt 5.3) ja energiateenuste (punkt 5.4) kohta. Lisaks tuletab komitee meelde oma ettepanekut uurida hoonete energiatõhususe sertifitseerimise, kodumasinatööstuse ökomärgistamise ja arukate arvestite suhtes praegu kehtivate õigusaktide toimivust ja vajadusel neid muuta.

4.2 Komitee toetab direktiivi ettepaneku taotlust ja eesmärgi, millega soovitakse kehtestada „ühine raamistik energiatõhususe edendamiseks Euroopa Liidus, et tagada liidu eesmärgi täitmine saavutada primaarenergia sääst 20 % aastaks 2020 ja rajada teed edasisele energiatõhususe parandamisele pärast seda tähtaega”. Komitee on veendunud selles, kui oluline on edendada Euroopa Liidus energiatõhusust, kuna palju potentsiaali on veel kasutamata ja seatud eesmärgi saavutamine oleks ELile kasulik nii keskkonnavaldkonnas kui ka majanduslikust ja sotsiaalsest aspektist. Komitee tunnistab, et viimastel aastatel on tehtud arvukaid seaduslikke ja muid algatusi keskkonnasõbralike ehitiste ja ehitustoodete kohta. Sellegipoolest näib puuduvat üldine lähenemisviis keskkonnasõbralikule ehitamisele, millest tuleneb tegevuse koostööstamise puudulikkus ja ressursside raiskamine. Oleks kasulik, kui Euroopa Komisjon avaldaks keskkonnasõbralikkude ehitamist käsitleva rohelise raamatu, millega oleksid hõlmatud kõik ehitust ja ehitusmaterjale puudutavad algatused.

4.3 Komitee toetab direktiivi ettepanekus kavandatud koostootmisdirektiivi 2004/8/EÜ ja energiateenuste direktiivi 2006/32/EÜ kehtetuks tunnistamist ja nende sisu läbi vaatamist ja ühendamist, kuna selline integreeritud lähenemine võib soodustada koosmõju, eelkõige soojuse ja elektri koostootmise valdkonnas, ning seega aidata kaasa seatud eesmärkide saavutamisele. Komitee leiab, et samuti tuleks uurida transpordisektori paremat integreerimist ja kõnealuse direktiivi raames kavandatavaid meetmeid, millega toetatakse seatud eesmärgi saavutamist.

4.4 Komitee leiab, et eesmärk saavutada 2020. aastaks primaarenergia sääst 20 % on määrava tähtsusega, ja soovib tagada, et komisjon hindaks juba 2013. aastal seda, kas EL suudab kehtivate õigusaktide raames selle eesmärgi saavutada. Komitee soovib suunata jõupingutused tegelike tulemuste saavutamisele.

4.5 Võttes arvesse töökeskkonna olulisust kavandatavate meetmete välja töötamisel ja rakendamisel, avaldab komisjon kahetsust, et ettepanekus ei viidata töökeskkonnale ega vajadusele edendada töökohtades sotsiaaldialoogi seatud eesmärkide saavutamiseks. Töötajate kaasatus ja osalemine energiatõhususe programmides on tõepoolest esmatähtis eesmärkide saavutamiseks, samuti nagu asjakohaste haridus- ja koolitusprogrammide väljatöötamine ja elluviimine ning meetmete võtmine heade töötingimuste loomiseks ja töötervishoiu ja -ohutuse tagamiseks. Töötajaid tuleb nendest aspektidest teavitada ja nendega tuleb sel teemal konsulteerida sotsiaaldialoogi raames, mida on vaja edendada.

4.5.1 Lisaks soovib komitee – analoogiliselt direktiivile 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta – võtta vastu lisa, milles käsitletakse direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate teenuseosutajate sertifitseerimist ja kvalifikatsiooni.

4.6 Komitee on mures vajalike investeeringute rahastamise pärast. Ehkki nagu arvamuse CESE 1180/2011 punktis 6.5.1 märgitakse, et paljudel juhtudel näib ELi rahastamisvahendite osakaal stiimulina toimimiseks liiga väike, siis kõnealuse ettepaneku seletuskirja punktis 4 piiratakse ainult kinnitusega, et direktiivi rakendamisel „kasutatakse [...] olemasolevat eelarvet ning see ei avalda mõju mitmeaastasele finantsraamistikule.“ Mõistagi on oluline kasutada võimalikult palju olemasolevaid finantsvahendeid, ent peab tunnistama fakti, et need on ebapiisavad, kuna liikmesriigid ja piirkonnad kasutavad struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi olemasolevaid vahendeid vähe. Komitee on veendunud, et seatud eesmärkide saavutamiseks peaks komisjon

— uurima olemasolevate ressursside vähese kasutamise põhjuseid ning vajadusel vaataks läbi rahastamise eeskirjad. See on veelgi pakilisem ja olulisem praeguses riigieelarvete kärpete kontekstis, kusjuures kärped tulenevad muu hulgas ELi tasandil võetud säästukavade otsustest;

— uurima, kuidas saaks suurendada hiljuti loodud energiatõhususe fondi rolli nii rahastamisallikate kui ka abikõlblikkuskriteeriumide osas, mis peaksid aitama kaasa keskkonnalaaste, majanduslike ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisele;

— uurima võimalust laiendada oma ettepanekut, mis käsitleb Euroopa 2020. aasta strateegia võlakirjade kasutamist projektide rahastamiseks, ka sellistele projektidele, mis aitavad saavutada kõnealuse direktiivi ettepaneku eesmärgi;

— uurima teisi võimalikke rahastatismehhanisme ja nende seas ka nii-öelda kolmandate investorite süsteeme, mis pakuksid eelrahastamist ja mis saaksid oma investeeringu tagasi eluasemete energiatõhusamaks renoveerimise kaudu saavutatud energiasäästu kaudu. Sellega seoses toetab komitee komisjoni ettepanekut kasutada energiateenuste ettevõtteid (ESCO) muu hulgas arukate arvestite kasutuselevõtul.

4.7 Komitee rõhutab, et dokumendi „Energiatõhususe kava 2011“ alusel moodustavad avaliku sektori hooned ELi hoonestusest üksnes 12 %. Komitee rõhutab sellega seoses ülejäänud hoonestuse olulisust ja soovib liikmesriikidel kaaluda ulatuslikumate ja võib-olla siduvate meetmete võtmist kogu oma hoonestuses ja palub komisjonil määratleda selline eesmärk, millega kaasneksid rahastamisvahendid, asjakohased stiimulid ja kõrvalmeetmed. See on veelgi vajalikum seetõttu, et – nagu rõhutatakse direktiivi ettepaneku punktis 15 – „olemasolevad hooned on üks suurimaid võimaliku energiasäästu allikaid. Pealegi on hooned olulised ELi kasvuhuonegaaside heite vähendamise eesmärgi saavutamiseks, et 2050. aastaks vähendada heidet 80–95 % võrreldes 1990. aastaga.“ Lisaks toonitab komitee, et ELi hoonestuse energiatõhusamaks renoveerimine

— võimaldaks luua ELis palju töökohti, mille kvaliteet tuleks tagada tugevdatud sotsiaaldialoogi kaudu ja mis tuleks luua tänu kohandatud haridus- ja koolitusprogrammidele;

— tooks riikidele ka tulu (eelkõige tänu töötuse vähenemisele ja maksutulu suurenemisele);

— toetaks ELi majanduse elavdamist;

— võimaldaks samuti saavutada sotsiaalseid eesmärgi madala ja keskmise sissetulekuga kodumajapidamistele suunatud erimeetmete abil, aidates vähendada nende energiaarveid tänu kütteks ja valgustuseks vajatava energia koguse vähenemisele.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Artiklis 4, millega kehtestatakse liikmesriikidele kohustus renoveerida avaliku sektori asutustele kuuluvate hoonete üldpõrandapinnast igal aastal 3 %; viidatakse sellistele hoonetele, mille kasulik üldpõrandapind on üle 250 m². Komitee leiab, et see kohustus peaks kehtima ka ELi institutsioonidele kuuluvate hoonete suhtes. Lisaks väljendab komitee kahtlusi seoses 250 m² miinimumpinnaga ja tunneb huvi, kas selle piirangu tagajärjel ei jääks renoveerimiskohustusest välja sotsiaalkortereid pakkuvad asutused, kuna sotsiaalkorterite kasulik pind on sageli väiksem. Seatud energiatõhususe eesmärkide poole püüdlemisel on siiski oluline pidada silmas ka sotsiaalset eesmärki ja määratleda meetmed, mis aitaksid kaasa ebasoodsas olukorras olevate majapidamiste energiaarve vähendamisele tänu nende kasutuses oleva korteri energiatõhusamaks renoveerimise üleskutsele.

5.1.1 Võttes arvesse praegust majandusolukorda, võivad aga artiklites 4 ja 6 sätestatud eesmärgid jääda kehtestatud tähtaja jooksul saavutamata. Igal juhul on olulisem pikaajalisem energiasääst. Komitee arvates peaks komisjon kaaluma Euroopa solidaarsuse rakendamist liikmesriikide suhtes, kes ei suuda üksi neid eesmärgi saavutada.

5.2 Artiklis 6 kavandatud energiatõhususkohustuste süsteemid on võib-olla küll vajalikud, ent toovad kaasa kulusid. Komitee peab vajalikuks leevendada meetmete kulude tagajärgede avaldumist lõppkliientide arvetel (vt arvamus CESE 1180/2011, punkt 4.5.5). Komitee leiab, et energiatõhusamaks renoveerimine peaks olema madala sissetulekuga kodumajapidamistele tasuta, nagu ta rõhutab sellesama arvamus CESE 1180/2011 punktis 6.7.2.

5.3 Artikli 7 lõikes 1 sätestatakse, et liikmesriigid julgustavad muu hulgas väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid läbi tegema energiaauditeid. Komitee peab sellega seoses vajalikuks määratleda „väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate” mõiste artiklis 2.

5.4 Artikli 7 lõikes 2 sätestatakse, et ettevõtetes, mida ei käsitleta „väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatena”, tehakse energiaaudid hiljemalt 30. juuniks 2014 ning seejärel iga kolme aasta tagant viimasest energiaauditist arvates. Nagu komitee märgib ka arvamus CESE 1180/2011 punktis 5.5.1, võib tööstuses veel esineda kasutamata potentsiaali seoses energiatõhususega, ehkki on tehtud edusamme ja ELi tasandil on juba võetud meetmeid, nagu näiteks heitkogustega kauplemise süsteem, mis on suunatud energiamahukale tootmisele. Selleks, et määratleda võimalikult kiiresti tööstuses kasutamata potentsiaal ja asjakohased meetmed, mis tuleks sellega seoses vastu võtta, teeb komitee järgmised ettepanekud:

- teostada aegsasti ja tõhusalt energiaauditeid;
- laiaulatuslikult toetada, kasutada ja levitada traditsioonilisi ja uusi vahendeid, mis lihtsustavad energiatõhususe sihipärast ja järjepidevat parandamist nii energiamahukates tootmisetevõtetes kui ka VKEdes;
- auditid hõlmavad nii juhtimise kui struktuuri küsimusi. Juhtimises on muutusi suhteliselt lihtne sisse viia, kuid struktuurilised muutused (põrandad, katused, hoone funktsiooni muutus, rasked ehitusmaterjalid) on kallid ja aeganõudvad, eeskätt kuna auditi soovitude rakendamine eeldab kulude tulude uuringut ja rakenduskava, et valmistada ette kindlate parameetrite ja eelarvega pakkumismenetlus. Lisaks neile piirangutele on sageli vaja lubasid, mis teeb renoveerimisprotsessi märkimisväärselt pikemaks. Neil põhjustel on vaja võimaldada juhul, kui auditi käigus soovitatud muudatused nõuavad suuremaid renoveerimistöid, pikendada nende läbiviimiseks ettenähtud tähtaega;

5.4.1 töötajate osalemine on energiatõhususe parandamiseks väga oluline. Ilma nende teadmiste, kogemuste ja põhendumiseteta ei ole võimalik tulemusi saavutada. Seetõttu soovib komitee uurida, mil määral ja millistel tingimustel oleks võimalik CO₂ ja teiste heitgaaside (endise IPPC-direktiivi ja 2010. aastal vastuvõetud tööstusheiteid käsitleva direktiivi (*Industrial Emissions Directive* – IED) rakendamist toetavad, Seville asuva Tuleviku tehnoloogiate Instituudi koostatud BREF-dokumendid, mida kasutatakse ka heitkogustega kauplemise süsteemis ja mis sisaldavad energiatõhususe võrdlusaluseid) heidete võrdlusuuringuid kasutada samuti kõnealuse direktiivi puhul ja neid koostada sellise juhtimissüsteemi raames, kuhu oleksid kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas tööandjad, ametiühingud ja valitsusvälised organisatsioonid. Sel viisil oleks võimalik olukorra määratlemisel ja ettepanekute koostamisel sellise juhtimissüsteemi raames võtta arvesse kavandatavate energiatõhususmeetmete kulusid ja eeliseid, sealhulgas sotsiaalne ja tööhõivealane mõõde, mõju töötingimustele, sotsiaalsed analüüsid ja normid, prognoositavate tööhõive ning kvalifikatsioonide ja tööalase koolituse vajaduste hindamise vahendid ning selleks vajaminevad süsteemid.

5.5 Artikli 8 lõikes 1 tuuakse välja tingimused, mida tuleb arukate arvestite kasutuselevõtul täita. Komitee peab neid tingimusi ebapiisavaks. Komitee soovib, et iga riik viiks oma õiguslikus kontekstis läbi põhjaliku eelneva uuringu seoses selliste arvestite kulude ja eelistega, ning leiab, et uuringus tuleks arvesse võtta tehnilist teostatavust ja kulutõhusust arukate arvestite paigaldajatele, k.a hooldus-, haldus- ja asendamiskulud, selliste arvestite võimalikke ohte seoses kohustusega pidada kinni energia universaalsuse ja tarbijale kättesaadavuse põhimõtetest ning samuti isikuandmete kaitse põhimõttest. Elektri puhul on selline uuring lisatud 13. juuli 2009 direktiivi 2009/72/EÜ lisa I punktis 2 viidatud majanduslikku hinnangusse.

5.6 Artikli 10 lõikes 1 sätestatakse kohustus kehtestada riiklik kütte- ja jahutuskava. See peaks hõlmama konkurentsiaspekte, et käsitleda konkurentsivastaste kaugküttemonopolide tegevusest tuleneda võivaid probleeme.

5.7 Komitee rõhutab väga konkreetselt seda, kui oluline on arendada riigiasutuste või eraettevõtete pakutavaid energiateenuseid, mis on suunatud nii ettevõtete, asutuste kui ka eraisikute jaoks kõige energiatõhusamate lahenduste ellu viimisele. ELi rahastamine peaks võimaldama neid edasi arendada, muutes need üldhuvi tingimuste alusel kättesaadavaks eraisikutele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele.

5.8 Juriidilisest aspektist on energiatõhususe lepingud – mida on komisjoni tekstis küll mainitud, ent seoses riigiasutustega sõlmitud lepinguliste suhetega – üks vahend liikuda süstemaatiliselt üha suurema energiatõhususe poole.

5.9 Artikliga 1 tuleks reguleerimisalast välja jätta ajaloolised hooned, kuna praktilised ja esteetilised probleemid, muuhulgas seoses tõhusate arvestite paigaldamisega, on ajalooliste hoonete puhul üldiselt palju suuremad. Näiteks kultuuripärandi säilitamist käsitlevate õigusaktidega keelatakse ajaloolise hoone omanikul sageli paigaldada uusi energiahaldussüsteeme. Liikmesriikidel peaks olema õigus otsustada ise igal konkreetsel juhul, millal teha konkreetse ajaloolise hoone osas erand ja võtta kasutusele paindlikumad lahendused.

Brüssel, 26. oktoober 2011

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON
